

De Heraut

VAN DE

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 23 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124).

Zondag 27 Januari 1889. N°. 579.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Blijfsagen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE, Abonnementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE van De Heraut, Warmoesstraat 106, Amsterdam. Inzendingen die later dan Donderdag 's namiddags te 12 ure worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in samenvatting worden.

Abonnementenprijs: franco aan huis, per drie maanden f. 1.30. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent. Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaars, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau, Warmoesstraat 106, te Amsterdam. Advertentie: van 1 tot 6 regels 80 Cent; voor elke regel meer 15 Cent. Aanvragen en vermelding van bedragen en Verlangingen van Verzoeken 10 Cent per regel.

Bij dit Nummer behoort een BIJVOEGSEL.

Van den Heiligen Geest en het gebed.

II.

Roep Mij aan in den dag der benauwdheid; Ik zal er u uit helpen, en gij zult Mij eeren. Psalm 124:1.

Zoo bleek ons dan, hoe het wezen des Gebeds ligt in een rechtstreeksch toespoken van het Eeuwige Wezen; hoe deze heilige toespraak tot de Majesteit des Heeren HEEREN of een bede in engelen zin kan zijn, of wel een dankzegging, of ook een lofverheffing, of eindelijk een uitroeping der ziel; en bleek ons eveneens hoe de vorm van het gebed meer of minder volkomen kan zijn, opklommende van een nauwelijks geslaakte verzuchting tot een helderbewuste toespraak tot den Almachtigen.

Op dit laatste punt komen we thans nog even terug, omdat een juist onderscheiden tusschen de verschillende vormen van het gebed niet mag uitblijven, zoo ge in den werkdag zelf van het bidden het werk van den Heiligen Geest zult ontdekken. Bidden moet gij zijn. Uw ik. Niet uw ziel, noch uw lichaam, maar uw persoon. Wel is ziel en lichaam beide in het gebed betrokken, maar toch altoos zoo, dat uw persoon, uw ik, dat gij u zelf uw ziel uitstort, in uw ziel u van uw bede bewust wordt, en door uw lichaam uw gebed tot uiting brengt.

Dit zal het duidelijkst worden, zoo we eerst de aandacht vestigen op de verlichting van het lichaam bij het gebed. Immers niemand zal wel willen beweren, dat het lichaam met ons gebed niets uitstaande zou hebben. Reeds op zichzelf is alle saambidden met anderen zonder de hulp van het lichaam onmogelijk, overmits voor saambidden een overluid bidden van den een, en een beluisteren van het gebed door den ander noodzakelijk is; en noch dit overluid bidden noch dit beluisteren van het gebed denkbaar is zonder een lichamenlijk mond die spreekt en een lichamenlijk oor dat hoort.

Doch hiermee is nog op verre na niet genoeg gezegd; want de invloed op en de betekenis bij ons bidden, die aan het lichaam toekomt, reikt nog veel verder.

Ge merkt dat zelf hier wel aan, dat een gebed zonder woorden voor uw eigen zielsbesef u onbevredigd laat. Enkel bidden in de overdenking, zonder een zachter of luider uitspreken van onze gedachten, is een onvolmaakte vorm van het gebed. En al fluisteren we in stilheid bij ons zelf, toch dringt een eenigszins innig gebed er altoos naar, om in woorden uit te komen. Het is zoo, er kan in het innigst gebed een diepte zijn, die we niet onder woorden brengen kunnen, maar dan voelen we dit gebrek en die leemte ook, en is het ons een vertroosting, zoo de Heilige Geest dan met onuitsprekelijke zuchtelingen voor ons biddt.

Als de ziel niet geroerd noch geschokt is, en stille kalme ons inwendig doorademt, is een overdenking zonder woorden soms zoet en zalig, maar zó kan er geen machtiger golfslag over de wateren onzer ziel gaan, of de

drang om het gebed ook in woorden uit te storten doet zich onweersaanbaar gevoelen, en ook al zijn we dan alleen in ons bidden, dan slaat het stil gebed soms in een overluid roepen over, een aanroepen van de ontfermingen van den Heere onzen God. Zelfs de Christus in Gethsemane bad niet met stille overdenkingen noch in onuitsproken verzuchtingen, maar met klare woorden, die nog in ons oor weerklinken.

Iets waarbij nog gevoegd mag, dat ook afgezien van het overluid of fluisterend bidden, toch ook langs anderen weg ons lichaam wel terdege veel en zeer veel aan ons gebed af doet. Dit komt op drieërlei wijze uit. Vooreerst in den natuurlijke drang, om geheel ons lichaam biddende te maken. Daartoe knielen we neder, als om ons voor den hoogen God te verootmoedigen. Daartoe sluiten we de oogen, om door de wereld niet afgetrokken te worden. Daartoe heffen we biddend de handen op, als om de genade in te roepen. Daartoe kruipt de worstelaar soms langs den grond in de zielswezen zijner innerlijke benauwing. Daartoe ontblooten we het hoofd als teken van eerbiedenis. En daartoe staan in de vergadering der geloovigen de mannen op, gelijk ze op zouden staan van hun zetels als de Koning der eere binnenkwam. Ten tweede blijkt dit aan den invloed, dien de gesteldheid van ons lichaam niet zelden op ons gebed heeft. Drukkende hoofdpijn, schrijnende, vlijmende pijn in spieren of zenuwen, te groote opgewondenheid door aanzwelling van het bloed in de aderen, een gevoel van slauwte en onmacht en zooveel meer verhandelen o, zoo dikwijls, niet elke zucht, maar dan toch de volle uitvloeiing der gebeden. Zelfs weet een ieder uit eigen droeve ervaring hoe reeds slaperigheid en dommeligheid vaak vijanden zijn, waarmee het warme, zoete, zalige bidden te worstelen heeft. Terwijl omgekeerd frischeheid van gestel, helderheid van hoofd en stille kalme van zinnen ongemeen het gebed bevordert. Reden waarom én in de Schrift én in de praktijk onzer vaders het lichamenlijk vasten telkens als middel voorkomt, om de geloovigen voor het gebed te bekwaamen. En ten derde is het niet zelden lichamenlijk nood die, nog eer er zielsnood gekend is, de lippen der stommen pleegt te openen en te biddende maakt voor den Heere. In gezinnen, waar anders nooit gebeden werd, leerde men het bidden niet zelden in lichamenlijke, ernstige krankheid. Bij lichaamsgevaar in brand of op zee is niet zelden een gebed over lippen gekomen, die anders slechts een vloek uittelden. En steden en dorpen, die geen gemeenschappelijk bidden meer kenden, zijn bij oorlogsgevaar, hongersnood of pestilentie niet zelden tot een biddag uitgedreven met gelijken ijver, waarmee anders slechts vreugdedagen werden afgezonderd.

De betekenis van het lichaam is dus metterdaad bij het gebed zeer groot; zoo groot zelfs, dat waar bij een vallen in onmacht, bezwijming of in slauwte, de band tusschen ziel en lichaam opheft te werken, het gebed tegelijk verdween; en bij stoornis in het bewustzijn door ijdelde koorts van een gebed meer sprake kon zijn. Slechts houde men hierbij wel in het oog, dat het gebed nooit enkel lichamenlijk kan zijn; en dat elk bidden, dat, enkel lichamenlijk, buiten het besef der ziel om-

gaat, ontaardt in een prevelen van woorden dat geen bidden meer is. Zoo dikwijls de vorm van het bidden wordt nagebootst en de klanken des gebeds over de lippen rollen zonder dat de persoon, die dit doet, zelf, en met bewustheid en bedoeling, zich tot het Eeuwige Wezen richt, is er een schijn des gebeds maar geen wezenlijk bidden; een bolster zonder pit.

Maar ook hierbij kunnen we niet staan blijven, en om het werk des Heiligen Geestes in het bidden als zoodanig op te sporen, moet nog dieper in de zaak ingedrongen.

Naar onze gewone voorstelling, en die zeker niet deele juist is, kunnen we in hoogeren zin niet bidden, of we moeten een overdenking hebben. Een overdenking van het geheugen, waardoor we ons ongedenken tot binnen brengen en ons Gods goedertierenheden herinneren; een overdenking der bewoordingen, waarin we ons verliezen in de aanbidding van Gods heerlijke deugden; een overdenking des gebeds, waarmee we onze nooden in den gebede voorstellen; een overdenking der liefde, waarmee we ingaan in de nooden van vaderland en volk, van land en kerk, van stad en dorp, van ons geslacht, ons gezin en ons kroost; en eindelijk een overdenking der fundamente onzer gebeden, waardoor we indachtig worden welke de beloften Gods, de ervaring der vaders en de gesteldheden des Koninkrijks zijn.

Deze overdenking nu is niet in een klein wijk, dat nog in de wieg huult, maar komt eerst langzamerhand op, naarmate zich ons bewustzijn ontwikkelt en onze ervaring en onze kennis rijpt. Maar ook deze overdenking hangt steeds aan onze hersenen. In onze hersenen is de zetel van al ons denken, en zoodra er in die hersenen een stoornis ontstaat door krankheid, zoodat ons bewustzijn verdonkerd wordt, houdt die overdenking op of wordt vervalscht. Zoo is het ten deele reeds in den slaap, ten deele bij chloroformisering of bezwijming, maar vooral bij krankzinnigheid. En alleen dan als onze hersenen normaal zijn, en daardoor de vorming van overdenking vrij is, vindt de biddende persoon de gedachten gereed, waarin hij zijn gebed voor God den Heere zal uitstorten. Zonder onze hersenen is er geen denken, zonder denken zijn er geen gedachten en geen opzameling van gedachten in het geheugen, en zonder overdenking, op die beide rustende, is er geen bidden in eigenlijken zin. Geheel anders nog dan zoo strikt blijkt dus ook hieruit, dat het gebed in veel sterker zin dan men doorgaans waant ook aan het lichaam hangt; in zooverre uw persoon voor alle overdenking aan uw hersenen gebonden is, en die hersenen toch wel terdege hooren tot uw lichaam.

Nu zij men echter wel op zijn hoede, om dit niet te ver te drijven, alsof de wortel des gebeds dus eigenlijk in onze hersenen, d. i. in een deel van ons lichaam zou liggen. Reeds onze eigen gebedserving komt hiertegen op, en zegt ons, dat het is zooda de Schrift het leert, dat de wortel des gebeds niet in de hersenen huist, maar in uw hart. In dat hart zijn de uitgangen van ons leven, en dus ook de uitgangen van uw gebedsleven. Als uw hart u niet tot bidden aandrijft, baat uw kermen

u niet met al. Mannen met prachtige hersenen, maar een koud hart, zijn nooit echte bidders geweest, en omgekeerd was er juist onder die velen, wier hersenleven zwak, maar wier hart sterk ontwikkeld was, een stroom van biddende zielen, die den Heere onzen God aanliepen.

Ook hiermee echter komen we van het lichaam nog niet af. Immers ook ons hart is een deel van ons lichaam. En al naar gelang de stroom van het bloed in dat hart met trager of met sneller polsslag heenstroomt, is de uiting van uw zielsleven machtig en overweldigend, of zwak en ingezonken, en daarmee saamhangend ook uw gebedsduiting warm en beziel, of koel en afgemeten. En waar door verwakking van uw bloed of door bedenkelijke aandoening van uw hart dit deel uws lichaams in kracht verliest en lijdende wordt, boet in den regel ook uw gebedsleven iets van zijn frischeid en helderheid in.

We zijn nu eenmaal geen geesten, en bestaan niet, gelijk de engelen, onlichamelijk. God schiep ons ziel en lichaam. Het lichaam is niet iets bijkomstigs, maar iets dat eeuwig bij ons wezen behoort. En daarom kan het niet anders, of een uiting van ons menschelek leven, gelijk het bidden is, moet wel aan ziel en lichaam beide gebonden zijn, en dat in veel strenger zin, dan wij doorgaans meenen.

Toch, en hier moet niet minder nadruk op gelegd, is het gebed als zoodanig niet in volstrekten zin van het lichaam afhankelijk. Ware dat zoo, dan zou er geen gebed bij Gods engelen zijn, en veel minder een gebed bij den Heiligen Geest. Ons bidden hangt aan ons menschelek bewustzijn; als we ons bewustzijn kwijt zijn, houdt ook ons bidden op; en ons menschelek bewustzijn, in gewonen zin, is nu eenmaal, omdat we menschen zijn, dus uit ziel en lichaam bestaan, ook aan ons lichaam gebonden. Maar dat ons bewustzijn, op zichzelf, niet aan het lichaam hangt, blijkt aan het Eeuwige Wezen zelf, van wiens heilig goddelijk bewustzijn ons menschelek bewustzijn slechts den flauwen afdruk vertoont; en dat terwijl er toch bij den Heere HEERE van geen lichaam sprake is. God is een Geest.

Datzelfde geldt ook van de geestenwereld, die even onlichamelijk is en nochtans bewustzijn bezit. En geldt ook van de drie Personen in het Goddelijk Wezen, en zoo ook met name van den Heiligen Geest.

Hieruit nu ontstaat de vraag, of de mensch, die door den dood tot een tijdelijke scheiding van lichaam en ziel komt, daarmee alle bewustzijn verliest of niet. En op die vraag moet zeer zeker geantwoord, dat ons gewone bewustzijn, gelijk we dit op aarde in het lichaam bezaten, met den dood voor ons ondergaat, om eerst in de opstanding, bij het verheerlijkt worden van ons lichaam, dit gewone bewustzijn, maar dan in machting, zuiverder en heiliger vorm terug te erlangen. Nu, zegt de heilige apostel, kent ons gewone menschelek bewustzijn nog slechts ten deele, maar dan zullen we met dat bewustzijn kennen gelijk we ook gekend zijn, van aangezicht tot aangezicht.

Maar daaruit volgt nog geenszins, dat daarom aan den mensch in den staat van afgescheidenheid tusschen ziel en lichaam elk bewustzijn zou moeten ontzegt worden.

Integendeel, de Heilige Schrift leert het tegendeel. En dat we hierbij alleen op de Heilige Schrift afgaan, is natuurlijk. Immers de dooden kunnen ons niet zeggen, hoe het hun na den dood verging, en alleen God zelf, die ook voor het leven in den tusschenstaat zijn ordinaatiën gaf, kan ons mededeelen, hoedanig onze toestand dan zijn zal. En dat nu heeft de Heere gedaan, daar Hij ons voor zijn gezaligden terstond na den dood een toestand leert kennen, waarin de Heere zullen zijn. „Ik heb begeerte,” zegt de heilige apostel, „om ontbonden te worden en bij Christus te zijn.” En overmits men nu aan iemands bijzijn niets heeft, tenzij men zich hiervan bewust is, zoo volgt hieruit, dat ook de zielen, in den staat der afgescheidenheid, een soort bewustzijn bezitten, dat zeer zeker verschilt van ons gewone bewustzijn, maar toch evenzeer dienst doet, om Christus te kennen en te genieten. Reden waarom onze vaders zeer terecht alle voorstelling van een slaap in den dood verworpen hebben; niet in zooverre er wel terdege een tusschenstaat komt, waarin ziel en lichaam tijdelijk gescheiden zijn; maar in dien zin, alsof uw persoon na uw sterven tot aan den dag der opstanding, onbewust van zich zelve en niet wetende van de heerlijkheden des Heeren, sluimert zou in vergetelheid.

In onze ziel blijkt derhalve wel terdege de mogelijkheid aanwezig te zijn, om ook buiten de hulpe des lichaams, en dus ook buiten ons hart en onze hersenen om, bewustzijn te bezitten in hooger zin; een bewustzijn dat besef van de heerlijkheden des Heeren heeft, en daarom de ziel bij Jezus kan doen zijn.

Hoe dit tijdelijke of andere zielsbewustzijn werkt, is echter voor ons een volkomen verborgenheid en een diep geheim. De aard en de wijze waarop dit andere bewustzijn werkt is ons niet geopenbaard. Daar weten we niets van. En omdat wij menschen geen andere voorstellingen hebben, dan die door middel van onze hersenen gevormd zijn, kunnen we ons van dit andere bewustzijn zelfs geen voorstelling noch denkbeeld vormen. Dat het bestaat is ons geopenbaard, maar niet hoe het werkt.

Slechts dit één moet en mag vastgesteld, en dat is juist voor ons onderhavig onderzoek de hoofdaank, in dat tijdelijke bewustzijn, waarmee we werken zullen tusschen onzen dood en den dag der opstanding, moet dezelfde persoon zich bewust worden, die zich thans een bewustzijn van zichzelf vormt door middel van hart en hersenen. Ook na uw dood zijt en blijft gij het, die dit bewustzijn hebt en in dit bewustzijn u van uweelen bewust wordt. Dit moet wel. Anders toch kon er geen bewustzijn na den dood zijn, om de eenvoudige en afdoende reden, dat er geen bewustzijn bestaat kan, of er moet een persoon zijn, die dit bewustzijn heeft. Nu kan het geen ander persoon zijn, want waar zou die vandaan komen? Dus moet het wel uw eigen persoon zijn. Ook omdat het zoo alleen u nabij Jezus kan doen zijn.

En hieruit nu leiden we de gewichtige gevolgtrekking af, dat ons gewone bewustzijn wel wat den vorm betreft van ons lichaam afhankelijk is, maar voor wat het wezen aangaat niet. Dat het veeleer wat zijn wezen aangaat ook dan nog voortbestaat, als slaap onze overdenking verdoort, krankzinnigheid ons van ons zelve ver-

Een brief uit de valleien.

II.

De kerken van Walcheren ontvingen uit Genève een brief van de kerk aldaar, waarin gesloten was een schrijven op last van de algemeene vergadering der kerken in de valleien van Piemont geschreven, mededeelende, dat de toestand der Waldenzen droefvuldig was door de wredeheid van hun trouwelooze vijanden, zoodat de uiterste ruime te verwachten was. De classis liet beide deze brieven drukken en met een voorrede uit haar naam zenden aan de andere classen van Zeeland, de afgevaardigden van de Synode van Zuid-Holland, aan den raadpenionaris en aan de burgemeesters van Middelburg. De raadpenionaris gaf aan, den Staten van Zeeland te vragen een collectie en een bededag voor de Waldenzen te mogen houden. Tegelijk bleek, wat de politieke zoolang in onzekerheid had gehouden. Immers vernam de classis, dat de hertog van Savoye, in wiens naam de vervolgingen der Waldenzen plaats hadden, beweerde, dat de Waldenzen zelve de schuld waren, waarom de vervolging over hen was uitgebroken. Maar de burgemeester, schout en raden der Evangelische steden en plaatsen des eedgenootschaps van Zwitserland, Zurich, Bern, Glarous, Basel, Schaffhausen en Hoppetenzell schreven zo Sept. 1862 aan de Hoog Mogenden een brief, waarin ze de Wal-

denzen verschoonden en verzochten hunne hulp te „continueren” zooda zij zelve dat deden. De classis volgde den raad van den pensionaris en kreeg van de Staten dat zij daarover met elkaar zouden spreken. Terzelfder tijd maande de classis de kerkeraden van de steden op Walcheren aan, om hunne magistraten op te wekken tot spoedigen bijstand der Waldenzen. Met dit een en ander ging een jaar voorbij en nog was men geen stap ten voordele der Waldenzische vervolgingen voortgegaan. Daarom achtte de kerk van Genève het haar plicht om in het begin van 1864 nog eens de Nederlandsche kerken, met name die van Zeeland, te smeeken, spoedige hulpe aan te brengen aan de Waldenzen, die vervolgd en verdrukt werden, met geld en gebed. Dit hielp. De collectie werd door de Heeren Staten toegestaan op 10 Februarij. Hierover verliedde zich de classis van Walcheren bijzonder. Zij bepaalde echter, dat de collectie kerkelijk zou zijn. Rezen daar in het begin eenige bezwaren tegen van de zijde van enkele magistraten, zij verduwden echter spoedig op verzoek der classis. De collectie, die der classis Walcheren werd toevertrouwd, bedroeg niet minder dan 1870 f. 19 Sch. 7 gr. (ruim f. 10,000) en werd terstond door de afgevaardigden aan den heer Coopmans van Haarlem gezonden, door wiens bemiddeling het weer in handen der Waldenzen kwam. De dankbaarheid, welke zij hierover gevoelden, spraken de vervolgd der bergen uit in een schrijven, waarin zij beleden, „hoezeer hunne ingewanden daardoor zijn verkwikt geworden.” Tegelijk toonden deze broederen hun medelijden over onze breuken en hoezeer hun gemint had de plage, die zij verstaan hadden, dat eenige deser provincien drukte. De brief van welke wij hierboven gesproken hebben en die door de kerk van

Genève 8 Juli 1862 aan de broederen in Nederland was geschreven, luidt als volgt:

Mijne heeren en zeer geëerde vaders en broeders! Indien gij niet wist, van welken aard zij zijn, met wie wij te doen hebben, zouden wij vreezen geene woorden te hebben, krachtig genoeg om u op de hoogte te stellen van de behandeling, die men ons aangedaan heeft en de ongewone bedragerijen (indien er ongewone kunnen zijn voor den Raad tot uitroeiing der ketters) waarmee men ons om den tuin leidt, daar het volstrekt onmogelijk is voor hem, die het niet ondervonden heeft, te gelooven wat het is. De kamelen is vast van kleur in vergelijking met het veranderlijke, dat men vindt aan deze ellendige onderhandelaars, welke degenen, die ons vervolgen, terwijl zij zich denken met den naam van onzen goedertieren vorst, dien zij vreeselijk bedrogen hebben, gebruikt hebben, om ons moe te maken onder voortwend van een zeer aanneemelijke bemiddeling, bedacht, zooda de uitkomst het heeft doen zien, niet om ons de rust te doen genieten, die zij ons beloofde, maar ons een beletsel in den weg te stellen, zoo krachtig, dat zij (de rust) nooit ons deel zou kunnen worden, zooveel mogelijk van binnen verdeeldheid roerende en van buiten alle goede vrienden van ons afkeerig makende of hun den voet dwars zettende, wanneer hunne ingewanden van medelijden jegens ons bewogen waren of zij genegen waren tot een krachtig tusschenbeide komen, tengevolge waarvan de dingen bekend en hersteld zouden zijn. Deze ongelukkige verraders, die ons een gelaat toonden, blank van oprechtheid en bereid tot goede diensten, en met de andere groote heeren, welke elkaar geholpen hebben, om ons te verrassen, ons gouden bergen beloofden, onder beding van de onderwerping, welke zij vroegen, geven

ons nu een gelaat te zien, rood van toorn en bedreiging, zooda gij dat kunt merken uit de copie van den schoonen brief, welken de markies de Pianesse ons heeft laten schrijven uit Turijn zelve. De brief heeft ons zooveel verrast, dat wij niet meer hebben geweten, waarheen ons te wenden, tenzij om onze tevlucht te nemen tot God en onze goede vaders en broeders, die zeer groot medelijden met ons moeten hebben, indien zij goed ingelicht worden in omtrent de rechtschapenheid van onze handelingen (welke men anders tracht voor te stellen) en omtrent de vreeselijke bedragerijen, waardoor men ons tot zoo groote wanhoop vervoert. Gelaten en standvastig wachten wij af, wat het onzen goeden, barmhartigen Vader behagen zal ons te geven.

Het medelijden is juist gekomen, toen al de onzen reeds hunne handen ten hemel hieven in de hoop, die zij koesterden, spoedig het gunstige besluit te zien van onze herstelling en onzen vrede, die ons plechtiglijk en met zooveel heilige eeden was beloofd, met het oog vooral op de gunstige omstandigheid van de komst van den gezant der zeer eerbare en machtige Evangelische kantons en de overgave van de brieven van tusschenkomst niet alleen van de genoemde kantons, maar zelfs van vier andere der voornaamste Protestantische mogendheden aan zijn Koninklijke Hoogheid.

DE GAAY FORTMAN.

vreemd, of bezwijning ons van ons zelve doet vallen; en zoo ook dan nog voortbestaat als de dood voor een tijdlang ons afscheidt van ons lichaam. Iets waaruit dus tevens volgt, dat de wortel en zetel van ons bewustzijn in de ziel moet gezocht, en dat ons hart en onze hersenen slechts middelen en voertuigen en geleidraden zijn, waarvan onze persoon zich bedient, om dit bewustzijn in denkbeelden en voorstellingen te laten uitkomen.

En overmits nu het gebed het toespreken van het Eeuwige Wezen is, d. w. z. een bewust verkeer voor het Eeuwige Wezen, zoo volgt hieruit, dat derhalve ook de wortel van het gebed in onzen persoon en in ons geestelijk wezen moet gezocht worden, en hoer ook aan het lichaam gebonden, toch voor wat de kiemangaar, rust in ons persoonlijk ik, voorzover het bewustzijn heeft van het bestaan van de goddelijke Personen, en zijn band aan die goddelijke Personen voelt en werken laat.

Langa dezen weg komen we dan tot de slotsom, dat de mogelijkheid van ons gebed in ons geschapen zijn naar den beelde Gods ligt. Niet alleen toch dat we zelfbewustzijn van ons zelf kunnen hebben vloeit daaruit voort, dat we geschapen zijn naar den beelde van dat Eeuwige Wezen, dat eeuwiglijk zich zelve bewust is; maar ook vloeit alleen uit ons geschapen zijn naar den beelde Gods het magische feit voort, dat wij, als menschen, u bewust kunt zijn van het „bestaan van dat Eeuwige Wezen, en van den nauwen band, die u aan dat Eeuwige Wezen verbindt“.

De uiting van het bewustzijn van dien band en die betrekking is uw bidden, zoodra ge u daarbij tot dat Eeuwige Wezen zelf keert. En voor het werk van den Heiligen Geest in het gebed als zoodanig worden we derhalve teruggeleid tot het werk van den Heiligen Geest in de schepping des menschen.

En overmits we nu, bij onze voorafgaande onderzoek van dit punt vonden, dat het juist God de Heilige Geest is die in de schepping des menschen dit bewustzijn deed opwaken, en in dit bewustzijn des menschen tevens het bewustzijn van Gods bestaan en van onzen band aan Hem indroeg en in stand houdt, zoo blijkt hieruit, hoe geheel het gebed, als verschijnsel in 't menschen geestelijk leven, metterdaad rechtstreeks op een werk van den Heiligen Geest in onze schepping berust.

KUYPER.

Schuldig elkander lief te hebben.

Geliefde! indien God ons alzo lief heeft gehad, zoo zijn ook wij schuldig elkander lief te hebben. 1 Joh. 4:11.

In niets schuilt bij ons de Pelagiaansche zoo diep als in onze liefde. Dat merkt ge daaraan, dat ge bij uw liefde wilt blijven, en de keus aan u wilt houden. Wij zult uitkiezen wie ge denkt dat uw liefde waardig zijn, en die door u uitverkoren, die zullen dan op uw liefde kunnen rekenen. Uw wilskeuze zal hier de uitverkiezing doen. Gij zult de persoon zijn, die uitkiest wie voorwerp van uw liefde zullen zijn. Kortom, in uw liefde wilt gij op een troon zitten; gij de vrijmachtig beschikker zijn; koninklijk als koning in uw liefde heerschen.

En dit nu is op en top Pelagiaansch. De vrije wil is de haan op den toren.

Maar met zulk een liefde kunt ge dan ook voor God den Heere en zijn Woord geen oogmerk bestaan.

In de Heilige Schrift toch zegt de Heere: „Ik uw God kies uit, Ik uw God bepaal, wie tot het lichaam des Heeren zullen behooren. En op u en een iegelijk, dien Ik in dat lichaam invoeg, leg Ik als uw God den heiligen plicht, dat gij saam elkanderen zult liefhebben.“

Dit al dan niet liefhebben is niet iets wat God aan uw hart vrijlaat. Neen, de heilige apostel zegt uitdrukkelijk: „Gij zult schuldig om elkander lief te hebben.“ Let wel: „elkander“, wat volstrekt niet beduidt, dat ge er zoo enkelen uit zult kiezen, en dat gij die enkelen, en die enkelen u zult liefhebben. Neen, elkander liefhebben, beteekent in de pen van den heiligen apostel, dat alle kinderen Gods schuldig zijn alle andere kinderen Gods lief te hebben.

De Heilige Schrift wil, dat gij erkennen zult: „Deze personen, hoe onaangenaam en afstootend ook in zichzelf, heeft God de Heere uitgekoren en verwardigd, om ze met zijn liefde te begiften. En omdat God ze, evenals u, met zijn liefde begiftigt, moogt gij hen niet voor hen optrekken, of met een verschillend gezicht bij hen voorbijgaan, maar moet gij ook op hun liefde prijs stellen en hun wederkeering uw liefde geven.“

Zoo ge dit nu niet doet, dan hebt ge, hoe ge er ook van opeeft, toch wezenlijk den Heere uw God niet lief.

Om deze reden niet. Uw God heeft goedgevonden deze personen uit te verkiezen. Hij was daartoe de vrijmachtig. Hem belijde dit zoo. Hij heeft ze u als voorwerpen van uw liefde gegeven en beschikt. En dat wel, overmits zulke zijn heilig goddelijk en koninklijk privilege is.

Immers, omdat Hij God is, is Hij, en Hij alleen vrij in zijn keuze, en is Hij, uw God, gerechtigd, te bepalen wie de voorwerpen van uw liefde zullen zijn.

En als gij dat recht nu aan uw God bewijst, en volhoudt: „Neen, maar ik zal zelf bepalen, wie ik lief zal hebben“, dan randt gij het koninklijk beschikingsrecht van uw God aan; iets wat met uw liefde voor Hem onbestaanbaar is.

Of, om het u anders te doen gevoelen, uw God begiftigt die personen met zijn liefde. Weigert gij dit nu ook te doen, dan blijkt hieruit, dat uw liefde een andere keus heeft dan Gods liefde, en dus van een ander gehalte en karakter is. En overmits nu de echte liefde alleen door God in onze harten kan worden uitgestort, zoo blijkt dat uw liefde niet uit God is. En overmits nu de Heere alleen met zijn eigen liefde kan en wil geliefd worden, zoo voelt ge ook hieraan, waarom in dat geval, uw liefde voor God niet echt en niet waarachtig is.

Een overweging waaraan de heilige apostel

nog deze toevoegt, dat de leden van het lichaam van Christus uit God geboren en Gods kinderen zijn; en dat het nu niet aangaat te zeggen: Ik heb wel den Vader, maar niet mijn kinderen lief, overmits juist aan de liefde voor iemand kinderen de liefde voor hun vader gekend wordt.

Tot deze niet door u, maar door God bepaalde liefde, wekt de Heere u reeds in het maatschappelijk leven op.

Hij koos voor u uw vader en moeder, niet gij voor uzelf. En op grond van die keuze die Hij voor u, en niet gij voor uzelf deedt, stelt Hij den eisch in zijn gebod, dat gij uw vader en moeder lief zult hebben; niet omdat gij zooveel beminnelijks in hen vindt, maar omdat God ze u tot voorwerpen van uw kinderlijke liefde gesteld heeft.

Evenzo koos God voor u uw kinderen, en schonk Hij allerminst aan u het recht en de macht, om te bepalen, wie en hoe uw kinderen zijn zouden. En van deze niet door u gekozen, maar door Hem voor u alzo gekozen kinderen, eischt Hij in zijn heilig gebod, dat ze u de voorwerpen van uw vaderlijke liefde zullen zijn.

Zoo ook koos niemand zijn broeders en zusters, maar ontving ze van God den Heere. Ook hier koos Hij voor u, niet gij voor u zelve. En toch eischt de Heere, dat ge, op grond van zijn keuze, en niet van uw goedvinden noch van uw sympathie, uw broeders en zusters zult liefhebben.

En ditzelfde nu, wat in het gewone gezin reeds zoo machtig en aangrijpend door God den Heere gepredikt wordt, datzelfde predikt Hij nu ook, op nog sterker wijze en in nog machtiger zin aan zijn kerk.

Die kerk is het lichaam van Christus. Die kerk is de saamvergadering der geloovigen. Hypocrieten nu daargelaten, zijn de leden der kerk door den Heere uitgekoren en saamgevoegd. Met wie ge in dat lichaam Christij zult, staat niet aan u, maar stond alleen aan uw God te beoordeelen. Ook deze uw broeders en uw zusters koos Hij, niet gij. En het is nu van deze aldus door Hem voor u gekozen broeders en zusters dat Hij u den eisch stelt: „Gij zult schuldig ze lief te hebben.“

Natuurlijk is deze eisch niet onredelijk bedoeld.

Van al de leden van dat groote, heerlijke lichaam van Christus kent gij er maar zeer enkelen. Alleen diegenen die in uw tijd leven. Onder hen alleen degenen met wie gij in aanraking komt, of van wie ge hoort. En onder deze nog slechts de kleinere helft van genoeg nabij, om met een oordeel der liefde te bekenen, dat ze waarlijk besloten zijn in zijn Genadeverbond.

Ook blijft die eisch des Heeren redelijk in dien anderen zin, dat een sterker hechten aan den één dan aan den ander niet is uitgeloot. Persoonlijke geestelijke sympathie laat zich niet dwingen, maar is als de magneet, die vanzelf trekt, waar een verwant metaal in de nabijheid komt. Ook binnen dezen kring der broederlijke liefde er dus altoos plaats voor nauwere persoonlijke vriendschap, voor geestesverwantschap in enger zin en warmer sympathie des harten. Mits maar, en daarvandaat nooit iets af, ook al die anderen voor u voorwerpen uwer liefde blijven, waaraan ge om Gods wil liefde schuldig zijt.

Een zonde is het daarom in u, zoo dikwijls er belijders des Heeren in uw stad of dorp of omgeving u bekend zijn, van wie ge naar den aard en in het vertrouwen der liefde acht, dat ze wel waarlijk genade ontvingen en met u in hun sterven één weg zullen uitgaan, en als ge dan toch de kams-gedachte te hinnen opzichte hebt, en denkt: „Wat gaan mij deze broeders aan?“

Ze gaan u wel terdege aan, omdat God ze voor u als voorwerpen uwer liefde, aan wie ge liefde schuldig zijt, heeft uitverkoren.

Ge moet ze liefhebben, en dus ook, waar ge geen veelvuldige persoonlijke aanraking met hen hebt, toch hunner in liefde gedenken.

En ook al verschillen dan de formatiën van het kerkelijk instituut, waaronder gij leeft en waaronder zij leven, gij zult en moogt nimmer vergeten, dat ze desalniettemin saam met u leden van de kerke Christi zijn, leden met u van hetzelfde lichaam, ranken in een zelfden wijstok.

Uw Avondmaal is zelfs geen Avondmaal, zoo ge niet in deze uwe liefde al de leden van het Lichaam Christi omvat.

En welken zegen ge ook aan uw kerkformatie dankt, zoo deze ook ten gevolge had, dat ge om harentwil u oploopt in eigen kring, en afsloot van al Gods andere kinderen, dan zou deze uwe kerkformatie, hoe zuiver en onberispelijk ook, u tot een oorzaak van zonde worden, en deze zonde zich wreken aan uw geestelijk leven.

En daarom over de muren en omheiningen onzer kerkformatiën moet elk kind van God al Gods kinderen de hand der broederlijke liefde reiken; niet met een koel platonische, maar met een warme, vurige, Christelijke liefde.

En zelfs waar soms bittere kerkelijke twist ons dreigt te scheiden, er mag nooit een wortel der bitterheid opspruiten.

Ge blijft schuldig elkander lief te hebben. En met elkander blijft hier ik ander kind van God bedoeld.

KUYPER.

Amsterdam, 25 Jan. 1889.

De verdaagde zittingen van de Voorloopige Synode der Ned. Geref. kerken, die deze week ten einde liepen, werden hoofdzakelijk gehouden met het doel, om in beginsel de vereeniging van deze kerken met de Christelijke Gereformeerde kerken tot stand te brengen.

Wel was de nu dagende Synode niet bevoegd ten deze definitief te beslissen; er was besloten, dat c. q. de door haar voorloopig gesloten overeenkomst ter definitieve goedkeuring aan een tweede samenkomst der kerken zou onderworpen worden; maar het voorloopig arresteerde van zulk een overeenkomst stond dan toch aan haar.

Ze had voor dit doel in Juni j. d. ook vijf Deputaten belast met de taak, om met eventueel door de Assensche Synode te benoemen Deputaten, een Concept-acte van ineenstemming in gereedheid te brengen, en in verdaagde zitting voor te leggen.

Doordien de Assensche Synode wel ook harerzijds Deputaten voor gelijk doel aanwees, maar deze bond aan besluiten, die aan de Utrechtse Deputaten niet als grondslag van onderhandeling waren mede-

gegeven, kon deze haar last niet worden uitgevoerd.

Toch hadden er tusschen de beiderzijds aangewezen Deputaten herhaaldelijk besprekingen plaats, en deze gaven aan beide groepen van Deputaten aanleiding, om op eigen verantwoordelijkheid elk bij haar respectieve Synode een rapport in te dienen, aanbiedende een gelijklopende Concept-acte van ineenstemming.

De Deputaten der Utrechtse Synode hadden deze Concept-acte eenparig aangenomen; de Assensche niet uitzondering van de heeren Beuker en Littooy, die zich wel met alle overige artikelen van dit Concept vereenigden, maar bezwaar bleven hebben, beiden tegen het nog steeds oprichten van kerkformatiën in plaatsen, waar reeds een kerkformatie hunnerzijds bestond, en bovendien Ds. Littooy nog tegen het prijsgeven van het absolute beginsel alsof de kerk zelve geheel in de opleiding van haar leeraren moest voorzien.

Deze Concept-acte nu, gelijk ze een vorig maal door ons werd afgedrukt, is door de Utrechtse Synode met eenparige stemmen in haar geheel goedgekeurd, en hiermee uitgesproken, dat zij bereid is, om in afwachting van de definitieve beslissing der kerken, deze acte als voorloopige overeenkomst te doen gelden met de Synode van Kampen.

Had dus ook de Synode van Kampen geheel in gelijken geest kunnen besluiten, dan zou deze voorloopige overeenkomst thans beiderzijds naar de Classen kunnen gezonden zijn; had in April reeds beiderzijds een tweede Synode kunnen samkomen; en had nog vóór Juli de vereeniging een feit kunnen zijn.

Dit liep echter eenigszins anders. De Synode te Kampen toch nam wel de consideranten aan, en al wat voorts ter uitvoering van de gestelde praemissen was voorgelagen, maar oordeelde bij meerderheid van stemmen, dat de kerken in Doleantie zich te verbinden hadden, om in plaatsen, waar reeds een Christelijke Gereformeerde kerk bestond, het opkomen van een andere kerkformatie, voor zooveel aan haar stond, te helpen verhinderen; alsook dat de theologie in beginsel aan de kerk moest blijven.

Zij stelde daarom per telegram aan de Synode te Utrecht voor, art. 12—14 der Concept-acte aldus te lezen:

Art. 12. Op plaatsen alwaar een kerkeraad van een der beide contracterende formatiën bestaat, zal van weerszijden geen andere gemeente of kerkeraad naast of tegenover den bestaanden worden geformeerd.

Voorzover daarentegen een kerkeraad, die tot dusver onder de Synodale Organisatie van 1816 bleef, bij kerkeraadsbesluit, in zijne meerderheid, tot de Kerkordening van 1619 mocht terugkeeren, zal men, des verlangd, deze broeders in het nieuw formeeren van hun kerkelijk leven behulpzaam zijn.

Art. 13. In plaatsen, waaruit nog geen kerkeraad op de Classis vertegenwoordigd is, zullen de vereenigde kerken hare beste pogingen aanwenden om de geloovigen, die nog onder de Synodale Organisatie van 1816 zitten, het zij door hunnen kerkeraad hetzij door het ambt der geloovigen tot terugkeer naar de Kerkordening van 1619 en tot aansluiting in het kerkverband dat op deze Kerkordening gegrond is, te bewegen. In de keuze van de formatie (Scheiding of Doleantie) zullen deze kerken daarbij geheel vrij worden gelaten. Bij hare opening in ons Kerkverband hebben ze te voldoen aan art. 4.

Art. 14. Indien zich na de vereeniging later nog een andere, hetzij reeds bestaande (als van Ledeboer c. a.) hetzij buiten de vereenigde kerken om ontstaande kerkeraad, uit een plaats, die reeds door een kerkeraad op de Classis vertegenwoordigd is, mocht aanmelden, om in het thans geformeerde kerkverband te worden opgenomen, zal door de Classen aan dit verzoek dan alleen voldaan worden, wanneer blijkt:

a. dat deze kerkeraad in belijdenis, liturgie en kerkordening met de thans contracterende kerken geheel overeenstemt;

b. dat deze kerkeraad bereid is, volgens bij deze overeenkomst gevoegd concept, terontond eene combinatie aan te gaan met den te dier plaatse reeds bestaanden kerkeraad;

c. dat geen personen in dezen kerkeraad zitting hebben of tot zijne formatie hebben medegewerkt, die voortheen onder den te dier plaatse aanwezigen kerkeraad tot het heilig Avondmaal waren toegelaten.

Indien de classis desalniettemin bezwaren mocht hebben om aan dit verzoek te voldoen, dan kan de zaak ter afdoening bij de particuliere, en zoo deze mocht weigeren, bij de generale Synode gebracht worden.

Art. 15. De gezamenlijke kerken zullen hare eigene theologische school hebben. Door die kerken kunnen echter ook candidaten van de Vrije Universiteit der Ver. voor Hooger Onderwijs op Geref. grondslag beroepen worden, indien deze Universiteit zich, — wat de theologische faculteit betreft, — onder toezicht dezer kerken stelt overeenkomstig de post-acta der Synode 1618-19.

De Synode te Utrecht, hierover beraadslagende, was van oordeel, dat aan de kerken te Kampen vergaderd, in zooverre ook op dit punt tegemoetkoming kon geschonken, als men bereid was alle officiële actie namens de kerken ten deze uit te sluiten, mits duidelijk werd uitgesproken, dat aan niemand *constitutie of woord* dwang zou worden aangedaan, en derhalve de *persoonlijke actie* vrij bleef; alsook, dat beide kerkformatiën, buiten kerkelijk initiatief om ontstaan, op konden genomen in het kerkverband. En voor wat de school betrof, dat het beginsel niet mocht prijsgegeven, dat de theologie een wetenschap was, die derhalve haar eigenaardige plaats aan de Universiteit vond, mits de kerken steeds voldoende waarborg bezaten voor de wetenschappelijke opleiding van haar dienaren.

Zij zond diensvolgens naar Kampen per telegram bericht, dat zij bereid was de amendementen over te nemen, behoudens in de plaats „van weerszijden“, in Art. 12 al. 1, te lezen: „Noch door Kerkeraad noch door Classis.“ En verder met

toevoeging van het volgende artikel: „Als Kerkeraad, in den zin van het vorig artikel, zal zich een Kerkeraad ook dan kunnen aanmelden, als zijn leden wel verkozen zijn en de benoeming tot het ambt hebben aangenomen, al is het ook, dat zij nog buiten de mogelijkheid verkeerden, om te voldoen aan alle bepalingen van Art. 22 en 38 der Kerkordening“; terwijl het laatste artikel der Concept-acte dan blijven zoo gelijk het was.

Doch tevens besloot zij, daar de telegram minder geschikt was, om haar toelichting over te brengen, en misverstand moest voorkomen, om twee leden harerzijds naar Kampen te committeeren, om mondeling de vereischte toelichting te geven.

Zij wezen hiertoe aan de broeders Dr. Van den Bergh en Dr. Kuyper, die nog dien- zelvden avond, in de Synode van Kampen toegelaten, zich van deze taak kweten; niet door zich in de discussiën van deze vergadering te mengen, noch ook door het houden van eenigzins op effect berekende toespraak; maar door uitsluitend de strekking toe te lichten van hetgeen de Synode van Utrecht per telegram had voorgesteld.

Na hun vertrek heeft daarop de Synode van Kampen omstreeks 4 uren na middernacht over deze contra-amendementen beraadslaagd, en geoordeeld ze alsnog niet te kunnen aannemen.

De Synode van Utrecht, die Dinsdag daaraanvolgende weer saamkwam, verkeerde derhalve nu buiten de mogelijkheid, om voorhands in deze zaak eenigen stap te doen, en toen reste niet anders, dan om, vóór ze uiteenging, te verklaren, dat zij te allen tijde genegen en bereid bleef, op den grondslag van de Concept-acte, voor zoover die door de Synoden beiderzijds reeds aanvaard was, de onderhandeling voort te zetten, en benoemde de broeders Dr. Van den Bergh, Dr. Van Goor, Dr. Kuyper, Dr. Rutgers, en Ds. Sikkink, om, zoodra van de overzijde hiertoe eenigen stap mocht gedaan worden, een weersaankomen van de Ned. Geref. kerken in Synode mogelijk te maken.

Daar nu ook de Synode te Kampen maatregelen van gelijken aard nam, zal het derhalve van den loop der zaken afhangen, of men eerst over twee jaren, als de Synode der Chr. Geref. kerk wederom daagt, of wel reeds vroeger, ook op deze twee nog overgebleven punten tot overeenstemming zal kunnen geraken.

De stand van zaken is thans derhalve deze: 1°. Beide Synoden zijn thans elkander reeds veel nader gekomen en de onderhandelingen zijn dusver veel verder geslaagd, dan dit nog ooit bij de onderhandeling over de vereeniging van twee kerkengroepen geslaagd is; en dat in betrekkelijk korten tijd.

2°. Principele actie tegen de vereeniging als zoodanig kwam op de Synode te Utrecht geheel niet voor; en te Kampen wel eenigzins, maar slechts bij een zeer kleine minderheid. Bijna alle amendementen te Kampen tegen den grondslag der vereeniging ingediend, zijn dan ook ten slotte zelfs met 35 van de 40 stemmen verworpen.

3°. Voor verdere onderhandelingen is thans deze grondslag gewonnen, dat beide Synoden: 1°. het eens werden over de formulering van de beginselen en van wederzijdse erkenning; 2°. dat beide Synoden het eens werden over elf van de veertien punten van uitvoering; 3°. dat beide Synoden het geheel eens werden over het contract van combinatie; en 4°. dat de Synode van Kampen bij eindstemming met 36 tegen 4 stemmen zich bereid verklaarde het Reglement van 1869 in te trekken.

Terwijl in geschil bleven nog slechts twee punten van uitvoering, 1°. in zake het optreden van doleerende kerken in plaatsen waar reeds een Christelijke Gereformeerde kerk bestaat; en 2°. het vinden van een waarborg voor de kerken om niet afhankelijk te zijn van eene universitaire opleiding, die zoo licht al kan wijken.

Wat nu het eerste punt aangaat, raakt dit voor de Christelijke Gereformeerde kerken geen beginsel. Immers zij hebben toegegeven, dat in tal van kerken, waar reeds een formatie hunnerzijds bestaat, een andere kerkformatie erkend wordt. Alsook, dat in de bijna 1000 kerken die nog beiderzijds onbevestigd liggen, de actie vrij zal zijn en blijven. Alleen loopt het verschil maar over een 120 plaatsen, waar zij reeds gevestigd zijn. Nu zijn er bij deze 120 plaatsen stellig een 60 waar aan het optreden van een andere kerkformatie voorhands niet te denken valt, zoodat feitelijk deze vraag hoogstens loopt over een 60-tal dorpen, indien niet over nog minder.

En wat het tweede punt aangaat, is beiderzijds toegestemd: 1°. dat de universitaire opleiding dankbaar aanvaard wordt; 2°. dat het hebben van een eigen kweekschool voor de kerken raadzaam is; 3°. dat de kerken c. q. met deze kweekschool geheel in de opleiding der Dienaren moeten kunnen voorzien; — en is alleen de vraag nog in geschil, of de kerken daartoe steeds een dubbele inrichting behoeven, of wel volstaan kunnen met het bezitten van een voldoende waarborg, om c. q. voor de geheele opleiding te kunnen optreden.

Overmits nu de eerste dezer beide geschilpunten binnen niet zeer langen tijd vanzelf op zal hebben gehouden te bestaan, en de tweede quaesitie een zaak van kalm en bedaard overleg is, bestaat er o. i. alleszins oorzaak, om over het nu reeds verkregen resultaat verheugd te zijn.

Ea dat te meer, zoo men in aanmerking neemt, dat op de Synode te Kampen reeds 14 tot 17 stemmen voor onvoorwaardelijke aanneming der Concept-acte waren; dat tegen het beginsel der vereeniging slechts 4 à 5 stemmen opkwamen; en dat de groep wier toek Ds. Beuker was, in de

zaak der school het voorstel van Utrecht wilde aannemen, en zoo weinig tegen vereeniging was, dat veeleer diepe smart hen aangreep, toen bleek, dat men nog niet aanstonds tot *algemeene* overeenstemming kon geraken.

Het ambt der geloovigen (5). Tot dusverre is van het ambt in geestelijken, niet in streng kerkelijken zin gehandeld.

Deze beide verwarre men nooit. De geestelijke ambten liggen gefundeerd in onze Schepping naar den Beelde Gods. Profeet, Priester en Koning te zijn is 's menschen oorspronkelijke roeping. Aan dit drie-vuldig ontbent de mensch, toen hij in zonde viel. Slechts een zwak spoor er van werkte nog na in Melchizedek. In den Dienst der schaduwen is dit geestelijk ambt wel versanne-beeld, maar niet verwerkelijkt. Tot einde-lijk de Christus verscheen, en in hem de ware mensch die Profeet, Priester en Koning zou zijn, naar de ordening van Melchizedek terugkwam, maar om nu dan ook als Hooft der nieuwe menscheid de zalving voor dit drie-vuldig ambt aan al de zijnen mede te deelen.

Met het kerkelijk ambt daarentegen staat het eenigzins anders.

Ten principale is het de Christus zelf en de Christus alleen, die na zijn hemelvaart in zijn kerk het ambt aan zijn volk bedient. Hij is en blijft onze eenige Profeet en Leeraar, wiens woord tot de zielen moet uitgaan. Hij is en blijft onze eenige Hoogepriester, die zijn offerande in het heiligdom voor ons geldig maakt en voor ons bidt. En hij is en blijft alleen onze eenige Koning, wiens wet over ons heerschen moet en die ons regeert en beschermt.

Toch is het slechts schijnbaar, als wij den indruk ontvangen, als bedienende Christus dit ambt hoofdzakelijk ons ten behoeve. Feitelijk is dit zoo niet. Alle bediening van het ambt gaat in beginsel om Gods wil. Hij spreekt als Profeet onder zijn volk om „den naam des Heeren in het midden eener groote gemeente te verheerlijken.“ Hij bedient de vrucht van zijn offerande, om de heiligheid en de ontfermingen Gods te openbaren. En ook hij regeert als Koning, om het Koninkrijk des Vaders te doen ingaan en in heerlijkheid te doen uitbreken.

Dit is in de bediening van zijn ambt hoofddoel, en zijn bediening aan ons vloeit slechts uit dit hoofddoel als nevensdoel voort.

Het is namelijk *eisch van Gods eere*, dat heel de gemeente der uitverkorenen Hem kenne, bekenne en zijn lof al grooter make. En dit nu kan niet bereikt, tenzij Jezus zelf, als Profeet in zijn kerk, zijn kerk tot deze *prophetische eere* werkelijke.

In de tweede plaats is het *eisch van Gods eere*, dat heel de gemeente der uitverkorenen zich Hem in liefde toewijde. En dit nu kan niet bereikt, tenzij Jezus zelf, als Priester in zijn kerk, zijn kerk tot den *priesterlijken dienst* doe opwaken.

En eindelijk, het is in de derde plaats *eisch van Gods eere*, dat heel de gemeente der uitverkorenen zijn strijden strijde en deele in de glorie van zijn zegepraal. En ook dit nu kan niet bereikt, tenzij Jezus zelf, als Koning in zijn kerk, zijn kerk tot deze *koninklijke eere* opeefte.

Bestond nu het geval, dat Jezus plaatselijk op aarde, ook naar zijn menscheid alomte tegenwoordig ware, dan zou Jezus voor de bediening van dit drie-vuldig ambt geen hulp van menscheelike personen behoeven.

Maar dit is niet zoo. De Vleeschwording is geen schijn, maar volle werkelijkheid, en daarom betwist al wie Gereformeerd is de juistheid der Luther-sche stelling, als kon de Christus ook licha-melijk op alle plaatsen tegelijk zijn.

Nu, zegt de Calvinist, Jezus is naar zijn menscheid plaatselijk in den hemel. Daar wezenlijk. Daar alleen. En niet tegelijk ook plaatselijk op aarde.

Op aarde is hij geestelijk, d. i. met zijn Majesteit, Genade en Geest, maar niet lichamelijk, noch ook in plaatselijken zin.

Ware dit anders, dan zou er geen *Heilige Schrift* bestaan. Dan toch zou hij zelf elken morgen en elken middag in elke plaatselijke kerk zelf zijn Woord prediken kunnen, en alle *Schrift* ware overbodig.

Immers, ware de Christus in plaatselijken zin lichamelijk overal tegenwoordig, dan zou hij niet alleen in elke kerkgebouw, maar ook in elks woning en op den weg bij ons zijn, en ons met hoorbare stem kunnen toespreken.

Zoo echter is het hestel van Gods Koninkrijk niet.

De Christus is afwezig en wij kennen hem thans niet meer naar het vleesch.

Vandaar, dat hij ons zijn Woord in *Schrift* achterliet, en dat hij dit Woord door de kunst des drukkens, die hij ont-dekten deed, en door de gave der talen, die hij aan menschen gaf, thans over heel de wereld in elk kerkgebouw en in ieders woning bracht, als het getuigenis van zijn zin wil.

Die Heilige Schrift is dus het groote instrument van goddelijke vinding, dat hij bezigt, om zijn kerken aan alle einden der aarde te voden, te bezielen en te regeren. Op die Heilige Schrift richt zich dan ook het geloof, en alle geloof dat zich van deze Heilige Schrift losmaakt, heeft den Christus niet, maar slechts zijn *schijnbeeld*.

Voor het wezen der kerk is dan ook op zichzelf niets meer noodig dan die *Heilige Schrift*; en tegenover de Roomsche dwaling, alsof een kerk ondenkbaar ware, zoo er geen *ambtsdrager* optrad, heeft de Calvinist steeds gepro-testeerd. Voor het *uitleven* eener kerk is zeer zeker de dienst van menscheelike personen behoeft, maar deze menscheelike personen zijn niet *onmisbaar*, om de kerk *kerk* te doen zijn. Een kerk is ex

zoodra er vigen is, geloovigen *ambten* *Voetius* komt dan en in ste baar, die zijn, al is ker noch Dit toch niet aan *tatem*, no De Hii tijden w er geen l gers den in het am bediena sche d tuurlijk fatale bes weg verde geloovigen Maar h tegen het eere van rrandende als zijn o Papale, chieën lij slechts m Was er zou er v zeggen van de k Geest ver verleent, en bare o Maar s op het z het een o gen niet gelaten, der melo prediken de „saum de tucht v en ook o loovigen“ Woord in openbare. Hieruit ten, die ijlike bedi slechts in niets ande Elk ke een behu dient, om op aarde Schrijt di te doen b Ambten deze per in den Di Christus z alleen he dienen, „ in de schreven.“ Het ei Christus ambt, kra door alle kers, Oud dragers v Onze C niet van times der kenen. Fu lijke am woord an een wijde landche woord am Geestelij vollen zin voor de l Functie (Dienaren van wie G middel he baar drie brengen l bruikt her door hij hij het on alle Diens doot. Wil m tusschen de drie ta verband, l bediening bijzonder terlijc am nen; i ambt mee bedient; r verre van is er in el elk dezer Voor o staan. Het sta drie-vuldig het mede vigen aan doel geeft. Het sta lijk zijn a voor ten Heilige So Maar h zich voor d hij opvoer functie v Vrage d daarbij ti Dienaren, of wel ge der geloov Zoo nle ken zin n spreken. Indien i